

Arbetsmarknadsdepartementet

Översynen av stödet för yrkesintroduktionsanställningarna

En särskild utredare har av Arbetsmarknadsdepartementet fått i uppdrag att se över förordningen (2013:1157) om stöd för YA och lämna förslag om hur stödet kan utvidgas till att även gälla arbetsgivare utan kollektivavtal eller hängavtal om YA. Översynen ska också lämna förslag på hur och vem som ska säkerställa att arbetsgivare utan kollektivavtal ska erbjuda samma villkor som arbetsgivare med kollektivavtal. Utöver dessa uppdrag ska översynen också se över förhållanden som snarast kan betraktas som tekniska lösningar. IFAU har inte någon särskild kompetens att lämna synpunkter på de förslag som snarare kan anses som olika tekniska lösningar av introduktionsanställningarna. Våra synpunkter avser därför det som vi uppfattar som de mest substantiella förslagen.

Yrkesintroduktionsanställningar för arbetsgivare utan kollektivavtal

En lätt schizofren hållning till vad YA ska åstadkomma har präglat reformen ända sedan den infördes. Å ena sidan har den presenterats som en kraftfull åtgärd mot ungdomsarbetslösheten (och sedermera mot låg sysselsättningsgrad bland nyanlända), å andra sidan har den setts som ett första steg mot en svensk lärlingsutbildning.¹ Naturligtvis kan man tänka sig att YA kan ge bidrag i båda dessa dimensioner, men det är inte helt uppenbart att det som bäst tjänar det ena syftet också är bäst för det andra. Ska insatsen ge maximal effekt mot arbetslöshet är det sannolikt ändamålsenligt att se till att nå branscher där många har sina första jobb (små företag i tjänstesektorer med låg facklig anslutningsgrad/arbetsgivare utan kollektivavtal), medan detta inte nödvändigtvis är viktigt som ett steg mot en fungerande lärlingsutbildning, där det kanske snarare handlar om att identifiera yrken/branscher där lärlingsutbildningar är ändamålsenliga som en väg till rätt kompetens. Det är heller inte självklart att man skulle fastna för de målgrupper man har gjort om insatsen i första hand ska bidra till en fungerande lärlingsutbildning. Man kan exempelvis peka på att selektionen in i tyska lärlingsutbildningar har varit positiv och att detta framhållits som en förklaring till arbetsgivarnas intresse

¹ Detta går igen i texten i den PM som vi just nu skriver remissvar på.

för systemet. Det är alltså inte uppenbart för oss att utvidgningen till arbetsgivare utan kollektivavtal vilar på en solid analys med utgångspunkt i vad systemet förväntas bidra med.

Översynens huvudförslag är att villkora YA i företag utan kollektivavtal på att det enligt Arbetsförmedlingens bristindex råder arbetskraftsbrist inom yrket i fråga. Om man överhuvudtaget ska ha stöd för YA där det inte finns kollektivavtal är det rimligt att införa någon form av begränsning. IFAU efterlyser dock en diskussion av hur stora svängningar det historiskt har varit i vilka yrken som varit bristyrken. Om man kan förvänta sig stora svängningar mellan olika yrken, så kan detta möjligen vara ett problem om man vill skapa rimliga institutionella förutsättningar för en svensk lärlingsutbildning.

När det gäller kontroll av att anställningsvillkor utbildningsplaner i företag utan kollektivavtal följer regelverket föreslås i översynen att Arbetsförmedlingen (AF) ska få i uppgift att hantera denna. En relevant fråga blir då om AF har information, incitament och resurser att genomföra detta på ett tillfredsställande sätt. En nackdel AF har jämfört med en lokal fackklubb är rimligen det större avståndet till arbetsstället i fråga. Det är emellertid svårt att se ett uppenbart alternativ till AF om man ska genomföra utvidgningen av YA till arbetsgivare utan kollektivavtal.

Sammanfattningsvis:

1. IFAU ser inget väl argumenterat stöd för att utvidga YA till arbetsgivare utan kollektivavtal
2. IFAU efterlyser en diskussion av konsekvenserna för systemets stabilitet av att utnyttja AF:s bristindex
3. IFAU ser ett möjligt problem i att lägga uppdrag på AF att övervaka att ”kollektivavtalsliknande” villkor kommer att råda för YA i företag utan kollektivavtal

I detta ärende har generaldirektören Olof Åslund beslutat. Anders Forslund har varit föredragande.

Olof Åslund

Anders Forslund